

II. PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

Maria Sierpińska, Dariusz Wędzki, *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, ss. 274.

Przywracanie w Polsce gospodarki rynkowej jako pieniężnej z okresu międzywojennego stworzyło podstawy do zainteresowania się przedsiębiorstw płynnością finansową. Zatory płatnicze jakie z dużym nasileniem pojawiły się z końcem lat osiemdziesiątych zapoczątkowały zmiany ustroju gospodarczego. Brak pieniędzy w przedsiębiorstwach oznaczający brak płynności finansowej stał się bezpośrednią przyczyną upadłości byłego ustroju centralnego zarządzania i z tym związanej upadłości wielu przedsiębiorstw państwowych.

W nurt tych zagadnień włącza się książka M. Sierpińskiej i D. Wędzkiego o wpływie majątku i kapitału obrotowego na utrzymanie płynności finansowej w przedsiębiorstwie. Problematyka płynności finansowej nabiera na znaczeniu wraz z wprowadzeniem obowiązku sporządzania sprawozdania z przepływu środków pieniężnych dla przedsiębiorstw (ustawa o rachunkowości z dnia 29.09.1994 r. Dz. U. Nr 121, poz. 591), których sprawozdania podlegają obowiązkowemu badaniu i ogłaszaniu.

Książka ma interdyscyplinarny charakter. Napisana jest z pogranicza wielu dyscyplin naukowych, takich jak: rachunkowość finansowa, analiza finansowa i zarządzanie finansami przedsiębiorstwa. Składa się z dziesięciu rozdziałów, wśród których Autorzy wyodrębniają sześć części.

Część pierwsza dotyczy sprawozdania finansowego jako podstawy oceny płynności finansowej i dynamicznego, oraz statycznego pomiaru płynności finansowej w przedsiębiorstwie. Autorzy ukazują tu sposób przekształcenia stanu majątku i kapitału przedsiębiorstwa w strumienie pieniężne na podstawie przekształcenia bilansu i rachunku zysków i strat w sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych. Na bazie tego sprawozdania przedstawione są różne metody pomiaru płynności finansowej przedsiębiorstwa.

W części drugiej omówiony jest poziom kapitału obrotowego i jego pomiar oraz zarządzanie kapitałem obrotowym w przedsiębiorstwie. Autorzy przedstawili tu różne poziomy kapitału obrotowego netto, które dobrze wiążą się – moim zdaniem – z ukazanymi w rozdziale czwartym. Trafnie Autorzy zauważają, że utrzymywanie kapitału obrotowego netto jako źródła finansowania majątku obrotowego jest czynnikiem bezpiecznym dla płynności finansowej. Dlatego, moim zdaniem, wiele przedsiębiorstw w Polsce nastawionych jest obecnie na prowadzenie strategii przetrwania nazywanej tu konserwatywną, czyli bezpieczną. Z kolei brak kapitału obrotowego netto i nastawienie się przedsiębiorstwa na pozyskiwanie kapitałów obcych jest oznaką prowadzenia strategii rozwojowej, nazywanej agresywną o wysokim ryzyku. Stosują ją dziś w Polsce nieliczne przedsiębiorstwa, które mogą wówczas korzystać z dodatkowego efektu dźwigni finansowej i osłony podatkowej. Interesujący jest też w rozdziale czwartym przedstawiony problem ustalania zapotrzebowania na kapitał obrotowy netto, którego trudność związana jest z dużą zmiennością poziomu i struktury majątku obrotowego w przedsiębiorstwie.

W części trzeciej recenzowanej książki mowa jest o zarządzaniu zapasami w przedsiębiorstwie w odniesieniu do kosztów utrzymywania i zamawiania zapasów, ustalania optymalnej partii dostawy i modelowania zapasów. Na uwagę zasługują też zawarte tu nowe koncepcje w gospodarce zapasami np. system just-in-time.

W części czwartej recenzowanej książki wszechstronnie ukazano problematykę zarządzania należnościami związaną z polityką sprzedaży przedsiębiorstwa oraz problematyką kredytowania odbiorcy. Jest to oryginalne ujęcie zarówno od strony metodologicznej, jak i od strony finansowej. Od strony metodologicznej na uwagę zasługuje metoda punktowa oceny klasy ryzyka kredytowego

odbiorcy, metoda standardu kredytowego oraz inne sposoby ustalania okresu inkasowania należności (typu DSO). Oryginalne podejście od strony finansowej polega na przedstawieniu źródeł finansowania należności i sposobów ich zabezpieczenia. Wśród źródeł finansowania należności przedstawia się kredyt kupiecki zaciągany u dostawcy, kredyt odbiorcy, bankowy kredyt faktoringowy oraz ubezpieczenie kredytu kupieckiego a wśród zabezpieczeń wskazuje się na zabezpieczenia rzeczowe i osobiste. Cenna jest tu informacja o funkcjonowaniu w Polsce pierwszych wywiadowni gospodarczych.

Część piąta dotyczy zarządzania środkami pieniężnymi w przedsiębiorstwie. Autorzy wskazują na motywy gospodarowania środkami pieniężnymi i wskazują na potrzebę posługiwania się w tym celu modelami np. J. Baumola i Millera-Orra). Treść nastawiona jest ściśle na problematykę wypłacalności przedsiębiorstwa.

Ostatnia część, szósta dotyczy możliwości pozyskania krótkoterminowych źródeł finansowania przedsiębiorstwa, wśród których na pierwsze miejsce w funkcjonowaniu dzisiejszych przedsiębiorstw – dodaje – wybija się kredyt kupiecki, a na drugim miejscu znajdują się krótkoterminowe kredyty bankowe, niewielki natomiast procent w rynku kapitałowym zajmują papiery dłużne. Uważam, że znaczenie krótkoterminowych źródeł finansowania majątku przedsiębiorstwa jest obecnie w Polsce duże ze względu na niższy koszt w stosunku do źródeł długoterminowych, oraz na ich dostępność na dość już rozwiniętym rynku pożyczkowym. Nowością recenzowanej książki jest włączenie do niej problematyki sekurytyzacji jako możliwości finansowania pakietu należności długoterminowych.

Z uwag natury dyskusyjnej przytoczę dwie. Uwaga pierwsza dotyczy zawężenia problematyki płynności finansowej do upłynniania majątku obrotowego a nie całego majątku przedsiębiorstwa. Otóż wypłacalność przedsiębiorstwa nazywana jest w książce płynnością finansową. Na tę wypłacalność – uważam – wpływ wywiera nie tylko upłynnianie majątku obrotowego, ale także majątku trwałego poprzez koszty amortyzacji i majątku osobowego poprzez koszty zatrudnienia. Drugą uwagą natury dyskusyjnej jest przyjęta w książce terminologia dotycząca kapitału obrotowego netto i brutto. Otóż wydaje mi się, że zamiast kapitału obrotowego netto można by używać terminu własnego kapitału obrotowego. W miejsce natomiast kapitału obrotowego brutto można by mówić o źródłach finansowania majątku obrotowego, własnych i obcych, czyli o własnym kapitale obrotowym (jak wyżej) i zobowiązaniach krótkoterminowych. Pozostawałoby to bowiem w zgodzie z terminologią rachunkowości finansowej przedsiębiorstwa.

Recenzowana książka posiada cenne walory naukowe i dydaktyczne oraz praktyczne. Walor naukowy i dydaktyczny polega na bardzo wyraźnym wydobyciu i usystematyzowaniu wielu czynników finansowych kształtujących działalność bieżącą i wywierających wpływ na wypłacalność przedsiębiorstwa i tym samym na trwanie przedsiębiorstwa. Dokonano tu licznych porównań z zakresu bieżącego zarządzania finansami przedsiębiorstwa w gospodarce polskiej i krajów o rozwiniętej gospodarce rynkowej. Z tego względu książka może stanowić podręcznik dla studentów. Książkę tę osobiście polecam studentom do następujących wykładów specjalizacyjnych: "Zarządzanie należnościami i zobowiązaniami przedsiębiorstwa", "Polityka zakupu i sprzedaży na kredyt" oraz "Płynność majątku i wypłacalność przedsiębiorstwa" na specjalności finanse i rachunkowość przedsiębiorstwa które prowadzę w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Walor praktyczny książki polega na wyodrębnieniu w niej techniki zarządzania wypłacalnością w przedsiębiorstwie, w tym szczególnie należnościami i środkami pieniężnymi, problematyki ważnej przy podejmowaniu decyzji przez praktyków gospodarczych.

Podsumowując chcę zauważyć, że książka stanowi wszechstronne ujęcie problematyki wypłacalności przedsiębiorstwa i wpływu na nią majątku i kapitału obrotowego, i jest jedyną zwartą pozycją jaka na ten temat ukazała się na polskim rynku wydawniczym. Recenzowana książka wypełnia lukę w polskim piśmiennictwie ekonomicznym.

Danuta Krzemińska